

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ

ÖZET : Kıdem tazminatı alacağına tahsiline ilişkin davanın Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

ESAS NO : 1984/20
KARAR NO : 1985/2

K A R A R

Davacı : Refik Tünaydın
Vekili : Av.Hayri Dumanlı
Davalı : Torbalı Belediye Başkanlığı
Vekili : Av.Muzaffer Kebabçığıl

K O N U : Davalı belediye ile davacı arasında yapılan sözleşme uyarınca 1-3-1976 tarihinde davalı belediyede teknik danışman olarak çalışmaya başlayan davacının, sözleşme bitimi süresinden önce işine son verilmiştir.

Davacı bu nedenle, kıdem tazminatı ve sair alacakları toplamı olarak 216.500 liranın tahsili istemi ile Torbalı Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi'ne alacak davası açmıştır.

1- Torbalı Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi: 13-7-1982 gününde, 1981/504, 1982/213 sayı ile; yaptırılan bilirkişi tetkikatı sonucu ve taleple bağlı kalınarak 216.500 liranın davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiştir.

2- Kararın temyizi üzerine Yargıtay 9.Hukuk Dairesi: 28-12-1982 gününde, 8636, 10046 sayı ile; davacının 657 Sayılı Yasa kapsamına girip girmediğinin araştırılarak sonuca göre görev yönünün düşünülmesi gerektiği, davacı 657 Sayılı Yasa kapsamına giriyorsa İş Kanunu kapsamına girecek nitelikte bir sözleşme yapılmasının 657 Sayılı Yasa'nın amir hükümlerine ters düşeceği gerekçesi ile noksan incelemeye dayanan yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir.

3- Torbalı Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi: Bozmaya uyararak verdiği 9-9-1983 günlü, 1983/30-355 sayılı karar ile; davacının bir kamu kurumunda hizmet gördüğü, sözleşmeli personel olarak 657 Sayılı Yasa ve 12.Sayıllı Kararname kapsamı dışında kaldığı, davacı ile belediye arasında, davacıya işçi statüsü kazandıran tarzda bir sözleşme yapılmasının 657 Sayılı Yasa'nın amir hükümlerine ters düşeceği, kamu kurumu ve kuruluşlarında çalışan personel ile idare arasındaki ilişkinin idari nitelikte bulunduğu ve bu tür uyuşmazlığı çözmeye Adli Yargı yerlerinin görevli olmadığı gerekçesi ile davayı görev yönünden reddetmiş ve anılan karar, vaki temyiz üzerine Yargıtay 9.Hukuk Dairesi'nin 19-4-1984 günlü, 1396/4423 sayılı kararı ile onanarak kesinleşmiştir.

4- Adli Yargı yerinin kararının kesinleşmesi üzerine davacı vekili tarafından Torbalı Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi'ne verilen 31-5-1984 günlü dilekçe ile dava dosyasının İzmir İdare Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesi istemiş, dosyanın İzmir İdare Mahkemesi'ne gönderilmesi üzerine, bu mahkemece noksan harç ve posta pulu tamamlandıktan sonra yargılamaya kaldığı yerden devam edilmiştir.

5- İzmir 1 No'lu İdare Mahkemesi: 12-7-1984 gününde,1984/355-655 sayı ile; davacı ile davalı belediye başkanı arasında akdedilen sözleşmenin idari sözleşme niteliğinde olmadığı,özel sözleşme niteliğinde bulunduğu,bu tür sözleşmeden doğan uyumsuzluğun görüm ve çözümünün Adli Yargı yerlerinin görev alanına girdiği gerekçesi ile davayı görev yönünden reddetmiş ve anılan karar temyiz edilmeden kesinleşmiştir.

6- Davacı vekili; Adli ve İdari Yargı yerlerince verilen görevsizlik kararları arasında görev uyumsuzluğu olduğundan,bu uyumsuzluğun giderilmesi için 8-8-1984 günlü dilekçe ile başvuruda bulunmuş,anılan dilekçe İzmir 1 No'lu İdare Mahkemesi'nin 13-9-1984 günlü,1984/512-686 sayılı kararı ile Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Görev Uyuşmazlığı :Uyuşmazlık Mahkemesi: 12-11-1984 günlü Xoturumunda, 1984/20 sayı ile; olumsuz görev uyumsuzluğunun varlığı için öngörülen koşulların gerçekleştiğine ve ilgili başsavcılardan esas hakkında düşünce alınmasına karar vermiş,konu ile ilgili düşünceler alınmış,böylece dosya tekemmül etmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına Yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü; Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Şerafettin Seyhun,Çetin Aşçıoğlu, Şafak Sancar,Erol Çırakman,Mustafa Şahin ve İlhan Köseoğlu'nun katılmaları ile yaptığı, 4-2-1985 günlü toplantıda, geçici raportör Danıştay Tetkik Hakimi M.İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler ve Danıştay Başsavcılığı ile Cumhuriyet Başsavcılığı'nın olumsuz görev uyumsuzluğu oluşmadığından,yöntemine uygun olmayan istemin reddi gerektiği yolundaki usule; davada İdari Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki esasa,ilişkin yazılı düşünceleri okunduktan; toplantıya,Danıştay Başsavcısı yerine katılan Savcı Mustafa Bumin ve Yargıtay C.Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu'nun davanın İdari Yargı yerinde görülmesi gerektiği yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

Adli ve İdari Yargı mercilerinin konusu ve sebebi aynı olan davada görevsizlik kararları verdikleri ve bu kararların kesinleştiği anlaşıldığından 2247 Sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kuruluş ve İşleyişi Hakkındaki Kanununun 14.maddesi uyarınca olumsuz görev uyumsuzluğunun oluştuğuna 2-11-1984 günlü oturumda karar verilerekle işin esası incelendi:

İncelenen dosya içeriğine göre; davacı ile davalı arasında 1978 ve 1980 yıllarında iki ayrı sözleşme akdedildiği,bu sözleşmeler ile davacının,Belediye Başkanı'nın teknik danışmanlığını üstlendiği,ancak son sözleşmenin bitiminden önce görevine son verildiği,bunun üzerine davacının kıdem tazminatı ve sair alacaklarının tahsili istemiyle görev uyumsuzluğuna konu olan davaları açtığı anlaşılmaktadır.

Davacı; her ne kadar Belediye Başkanı'nın teknik danışmanı olarak görev yapan, bu arada Belediye Encümeni ile ilqili hizmetleri de yürütmek suretiyle kamu görevi üstlenen bir personel ise de; anlaşmazlık davacıya 1475 Sayılı Yasa'ya göre kıdem tazminatı ödenip ödenmeyeceğine ilişkin bulunmaktadır.

Anlaşmazlığın esasının çözümünde; davacının statüsünün değil,yukarıda belirtildiği şekilde alacağın niteliği önem taşımakta,alacak; kıdem tazminatına ilişkin olduğundan kıdem tazminatını düzenleyen 1475 Sayılı Yasa muvacehesinde anlaşmazlığın çözümü gerekmektedir.

Kıdem tazminatı 1475 Sayılı Yasa'nın 14.maddesi ile düzenlenmiş olup, anılan maddenin uygulanmasından doğan anlaşmazlıkların görün ve çözümlü Adli Yargı yerinin görev alanına girmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davanın Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden Torbalı Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

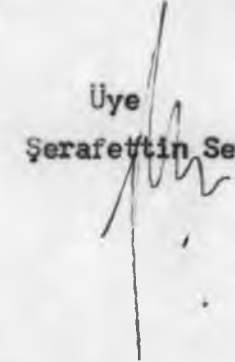
Bu görüşe; Başkan Servet Tüzün ve üyelerden Çetin Aşçıoğlu katılmamışlardır.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle, Torbalı Asliye Hukuk (İş) Mahkemesi'nin 9-9-1983 günlü, 1983/30-355 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, Başkan Servet Tüzün ve Üyelerden Çetin Aşçıoğlu'nun karşı oyları ve oyçokluğuyla, 4-2-1985 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan
Servet Tüzün

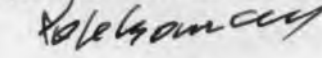
Üye
Şerafettin Seyhun

Üye
Çetin Aşçıoğlu

Üye
Safak Sancar

Üye
Ercl Çırakman

Üye
Mustafa Şahin

Üye
İlhan Köseoğlu

S.Y.

27/2

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1984/20
KARAR NO : 1985/2

KARŞI OY YAZISI

Anlaşmazlık; davacı ile davalı idare arasındaki çalışma ilişkisinden doğan alacağın tahsili isteminden kaynaklanmakta, görev uyuşmazlığı da, bu anlaşmazlığa çözecek yargı merciin Adli Yargı mercii mi, İdari Yargı mercii mi olduğuna ilişkin bulunmaktadır.

Dava konusu anlaşmazlığı çözmekle görevli yargı mercinin tayini için öncelikle davacının hukuki statüsünün belirlenmesi, davacı ile idare arasındaki ilişkinin tesbiti gerekmektedir.

2 Davacı ile Torbalı Belediyesi başkanı arasında 1978 ve 1980 yıllarında düzenlenen sözleşmeler ile; davacı, 6785 Sayılı İmar Kanunu, 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve ilgili tüzükler ile kararnamelerde belirtilen ve belediye fen işleri mühendisinin yetkili ve sorumlu olduğu tüm işleri denetlemeye ve onaylamaya yetkili olmak üzere belediye başkanının teknik danışmanı olarak görevlendirilmiş ve 25-4-1978 gün ve 243 sayılı belediye başkanlığı yazısında da belirtildiği gibi, encümen hizmetlerini de yürütmüştür.

Olay tarihinde yürürlükte bulunan 334 Sayılı Anayasa'nın 117.maddesinde; Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar eliyle yürütüleceği öngörülmüş iken; halen yürürlükte olan 2709 Sayılı Anayasa'nın 128. maddesi ile, yukarıda sözü edilen hizmetlerin memurlar veya diğer kamu görevlileri eliyle yürütüleceği kabul edilmiştir.

Bu yeni düzenlemeye göre, anılan hizmetler memur olmayan diğer kamu görevlileri tarafından da yürütülebilecektir.

Diğer taraftan; Torbalı Belediyesi 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kurumlardan olup, anılan kanunun 4.maddesinde, kamu hizmetlerinin yürütülmesindeki istihdam şekilleri sayılmıştır.

Her ne kadar, 657 Sayılı Kanunun 4.maddesinde; kamu hizmetlerinin, memurlar sözleşmeli personel, geçici personel yanında işçiler eliyle de yürütüleceği hükmüne yer verilmiş ise de; işçiler eliyle yürütülebilecek hizmetlerin, genel idare esaslarına göre yürütülmesinde zorunluluk bulunmayan bir kısım kamu hizmetleri olduğunda kuşku yoktur.

Olayda davacı, kamu kanunlarının verdiği yetkiyi kullandığına ve genel idare esaslarına göre yürütülmesi zorunlu olan kamu hizmetlerinin görülmesini üstlendiğine göre, kamu görevlisi olup, işçi statüsünde olduğunun kabulüne olanak bulunmamaktadır.

Davacının kamu görevlisi statüsünde olduğu kabul edilince, davacı ile davalı arasındaki ilişki de statü hukukunu ilgilendirmekte, tartışmalı olsa da sözleşme ile genel idare hizmetleri alanına giren asli ve sürekli bir kamu görevi üstlenmiş olmaktadır.

Durum böyle olunca, davacının görevine son verilmesiyle davalı idareden isteyebileceği meblâğın onun statüsü, yüklendiği görev ve idare ile ilişkisi nazara alınarak belirlenmesi gerekmektedir. Bunun ise özel hukuk kurallarına göre değil, kamu hukuku kurallarına göre ve İdari Yargı yerinde incelenmesi ve karara bağlanması olayın cereyan tarzına ve özelliğine daha uygun olacaktır.

Şu hale göre görev sorununun, davacının isteminin niteliğine değil, statüsünün nazara alınarak çözümü ve bunun sonucu olarak ta yukarıda belirtilen nedenlerle İdari Yargı yerinin görevli bulunduğu görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan
Servet TÜZÜN

S.Y.

Am 28/2

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1984/20
KARAR NO : 1985/2

KARŞI OY YAZISI

Uyuşmazlık, davacı ile davalı idare arasındaki çalışma ilişkisinden doğan, alacağın tahsili için açılan davadan kaynaklanmıştır. O halde görev sorunu için öncelikli idare ile çalışanlar arasındaki hukuki ilişkilerin kaynak ve çeşitleri ile adli mahkemelerin görev alanı üzerinde durulmalıdır.

1-Bilindiği gibi, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 4.maddesinde, kamu görevlerini yerine getirecek kişilerin çeşit ve nitelikleri açıkca belirlenmiştir. Buna göre:

a) Memur: Asli ve sürekli kamu hizmetlerini yerine getiren bir kamu görevlisidir. Çalıştırma ve hizmet alanı yasa'da çok geniş tutulmuştur. Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetleri memurlar eliyle yerine getirilir. Bu kurumlar dışında kalsa dahi; genel politika tesbiti, araştırma, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde de memur çalıştırılması esastır.

b) Sözleşmeli personel: Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanmasında, gerçekleşmesinde, işletilmesi ve işbirliği için şart olan zaruri ve istisnai hallerde söz konusu olur. Özel bir meslek bilgisine sahip olması gereken bu personelin atanması da belli şekli koşullara (kurumun önerisi-Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığı'nın izni-Bakanlar Kurulu Kararı gibi) bağlanmıştır.

c) Geçici personel: Bir yıldan az süreli işler için belli koşullar altında görev verilen kişilerdir.

ç) İşçi: Kuşkusuz kamu hizmetlerinin görülmesinde işçiler de çalıştırılır. Ne var ki, özel hukuk alanına giren iş sözleşmelerinin yapılabilmesi için, yukarıda belirtilen durumların hiç birisine girmeyecek bir durum söz konusu olmalıdır. Özellikle işin genel idare esaslarına göre yürütülen işlerden olmaması gerekir.

İşçi niteliğinde bulunanlarla işveren idare arasında çıkan uyuşmazlıklarda ise, 657 Sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz; burada özel hukuk kuralları geçerlidir.

Görülüyorki, Türk Kamu hukukunda, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde, çalıştırılan kişiler genelde memurlardır. Diğer çalışanlar ise, istisnai ve özel durumlarda söz konusudur. Bu nedenle idarenin, personelle istediği şekilde ilişki kurma yetkisi yoktur; asıl olan, kamu personelinin memur olmasıdır.

2-Adli Yargı içinde iş mahkemelerinin görev alanı yasa ile belirlenmiştir. (5521 S.K.l.maddesi) Buna göre, iş mahkemesinin görev alanından söz edebilmek için iki unsurun birlikte gerçekleşmiş olması gerekir. Bunlardan birincisi, davanın taraflarının "iş Kanunu'na göre işçi sayılan kimselerle, işveren veya vekili olması" (taraf koşulu); ikincisi ise, hukuki uyuşmazlığın iş sözleşmesinden doğması veya İş Kanunu'na dayanması"dır.

Konunun genel tartışması sırasında, bazı üyeler, iş mahkemesinin görevi için uyumsuzluğun veya isteğin "iş kanundan doğmasının yeterli olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu görüş açıkça yazılmamakla beraber çoğunluğun oluşturduğu kararda da benimsendiği anlaşılmaktadır. Ne var ki, İş Mahkemesi Kanununun yukarıda açıklanan birinci maddesinden, böyle bir sonuca varma olanağı yoktur. Adli Yargı'da düzenli ve sürekli uygulama, yukarıda açıklanan iki koşulun birlikte gerçekleşmesini aramaktadır. (T. Uygur İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Temel Kavramlar ve Yargılama sh. 303)

Diğer taraftan; Adli Yargı içinde Hukuk Mahkemeleri, hizmet ilişkilerinden doğacak davalarında oldukça sınırlı görev alanına sahiptir. Özellikle çalışanın ücret vs. alacağı için davalı idare aleyhine açtığı davanın hukuk mahkemesinde görülebilmesi için ilgili kurumun yasası'nda özel bir statünün (Tarım Kredi Kooperatifleri gibi) varlığı gerekir. Böyle bir durum yoksa; çalışanın, idare aleyhine açtığı davanın hukuk mahkemesinde görülmesi söz konusu olamaz. Bu durumda Adli Yargı görevli ise, İş Mahkemeleri'nin görevi üzerinde durulacaktır. Ne var ki, iş mahkemelerinin görevli olması için de yukarıda açıklanan iki koşulun birlikte gerçekleşmesi gerekir.

3-Davaya konu olayda, davacı ile davalı (temsilen başkan) arasında yapılan sözleşmelerde yapılacak işin niteliği açıkça belirlenmiştir: Davacı, "imar ve belediye kanunlarına göre belediye fen işleri mühendisinin görev ve sorumlu olduğu tüm işleri denetleme ve onaylamaya yetkili olmak üzere" görevlendirilmiştir. Hatta bu görevi nedeniyle belediye encümen hizmetlerine de katılmıştır.

Bu durum, davacının tartışmalı da olsa böyle bir sözleşmeyle, genel idare hizmetleri alanına giren asli sürekli bir kamu görevini yüklediği açıkça göstermektedir. Aslında bu hususta Yüksek Mahkeme'de görüş ayrılığı da yoktur; çoğunluğun oluşturduğu kararda (davacı... kamu görevi yüklenen bir personel ise de....) bu husus kabul edilmiştir.

Davacı, yüklediği bu görev ve 657 sayılı kanun gözetildiğinde, ancak bir idari işlemle (atama tasarrufu) önceden belli statüye göre "memur olarak" atanabilir. Olay tarihindeki yasal düzenlemeye göre, bunun dışında bir ilişkinin kurulmasına olanak yoktur. Bu nedenle, davacının işine son verilmesiyle, davalı idareden isteyebileceği, içinde bulunduğu duruma veya bulunabileceği statüye göre belirlenecektir. Bu da özel hukuk kurallarına göre değil, kamu hukuku kurallarına göre ve idari yargı yerinde incelenmelidir.

Diğer taraftan, taraflar arasında düzenlenen bu sözleşme, 657 Sayılı Kanun'un yukarıda açıklanan 4. maddesindeki kurallara açıkça aykırı olduğundan "yok hükmünde"dir. Çünkü yasa, böyle bir görevin yerine getirilmesinde tayin edilecek personelin, bir özel hukuk ilişkisi içinde çalıştırılmasını açıkça men etmiştir. Bu nedenle, yok hükmünde bulunan bir sözleşmeye göre, davacının isteğini esas alarak görev uyuşmazlığını çözüme olanağı yoktur. Görev sorununu temeldeki hukuki duruma göre değil de çoğunluk görüşünde ifa de edildiği gibi isteği esas alarak çözümlenmek sürekli olarak tartışmaları da beraberinde getirir. Şöyle ki:

Bir an için görevin Adli Yargı'da olduğunu biz de kabul edelim. İki unsur birlikte gerçekleşmediği için, davaya iş mahkemesinin bakmasına olanak yoktur. Kaldı ki, sözleşme de yok hükmündedir. Oysa çoğunluk görüşü, bu davanın iş mahkemesinde görülebileceği yargısından hareket etmiştir. Ayrıca Belediye Kanununun davacının üzerine aldığı işi, bir özel hukuk düzenlemesiyle (statüsü) kabul etmesi de söz konusu değildir; bu nedenle iş mah-

kemesi dışında hukuk mahkemeleri de görevli olmayacaktır.

O halde, çoğunluk görüşüne göre oluşan Yüksek Mahkeme kararı, kanımızca, bir takım duraksama ve tartışmaları yaratabilecek niteliktedir; en azından Adli Yargı içinde bir görev sorunu ortaya çıkacaktır. Çünkü ne olursa olsun İş Mahkemesi bu davaya bakmaya zorlanamayacaktır; aksi halde yasanın iş mahkemeleri için getirdiği sınır, yasa'ya rağmen genişletilmiş olur.

Bütün bu nedenlerle, görev sorununu, yok hükmünde ki sözleşmeye dayanarak değil davacının içinde bulunduğu veya bulunabileceği statüye göre çözmek ve bunun doğal sonucu da İdari Yargı'nın görevli olduğunu kabul etmek gerekirdi.

Sayın çoğunluğun oluşturduğu karara bu nedenlerle katılmıyorum.

Uye

Çetin Aşçıoğlu

S.Y.

27/2